

La primera gran obra mestra de Gaudí. Material complementari

Preguntes per contextualitzar la visita:

- Sabeu què vol dir Patrimoni de la Humanitat?
- Sabeu qui era Antoni Gaudí? Podeu esmentar alguna de les seves obres?
- Sabeu on és el Palau Güell?
- Sabeu qui era Eusebi Güell?

Abans de la visita: Patrimoni de la Humanitat

Patrimoni de la Humanitat és una declaració de protecció de béns culturals i naturals del món proposada per l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) a través de la Convenció per a la *Protecció del Patrimoni Mundial Cultural i Natural*, aprovada a París el 1972. En aquesta Convenció es va crear la Llista del Patrimoni Mundial, que l'estat espanyol va ratificar el 1982.

El reconeixement de la UNESCO per afegir un bé a la llista de béns Patrimoni de la Humanitat es basa en l'acompliment d'uns criteris. Els criteris culturals de la llista són:

- **I-** representar una obra mestra del geni creatiu humà;
- **II-** testimoniar un important intercanvi de valors humans al llarg d'un període o dintre d'una àrea cultural del món, en el desenvolupament de l'arquitectura o la tecnologia, les arts monumentals, l'urbanisme o el disseny paisatgístic;
- **III-** aportar un testimoniatge únic, o almenys excepcional, d'una tradició cultural o d'una civilització existent o ja desapareguda;
- **IV-** oferir un exemple eminent d'un tipus d'edifici, d'un conjunt arquitectònic o tecnològic o d'un paisatge, que il·lustri una etapa significativa de la història humana;
- **V-** ser un exemple eminent d'una tradició d'assentament humà, d'utilització del mar o de la terra, que sigui representativa d'una cultura (o cultures), o de la interacció humana amb el medi ambient, especialment quan aquest es torni vulnerable enfront de l'impacte de canvis irreversibles;
- **VI-** estar directament o tangiblement associat a esdeveniments o tradicions vives, amb idees o amb creences, amb treballs artístics i literaris d'una destacada significació universal.

Des de la Convenció, formada per representants dels estats que en formen part, es regula el funcionament de la Llista integrada per béns que tenen un valor universal excepcional.

El 1984, el Palau Güell, juntament amb el Park Güell i la Casa Milà, va ser inscrit a la Llista dins del bé en sèrie (que agrupa diversos elements) anomenat "Obres d'Antoni

Gaudí". L'any 2005 es van afegir al bé la façana del Naixement i la cripta de la Sagrada Família, la Casa Vicens, la Casa Batlló i la cripta de la Colònia Güell.

La inscripció conjunta a la Llista es va basar en els tres criteris següents:

«Les obres d'Antoni Gaudí són un bé en sèrie que consta de set edificis de l'arquitecte Antoni Gaudí (1852-1926) ubicat a Barcelona i els seus voltants. El bé acredita l'excepcional contribució creativa d'aquest arquitecte al desenvolupament de l'arquitectura i la tecnologia de la construcció durant els segles XIX i XX. El Park Güell, el Palau Güell, la Casa Milà-La Pedrera, la Casa Vicens, la Façana del Naixement i la Cripta de la Sagrada Família, la Casa Batlló i la Cripta de la Colònia Güell reflecteixen un estil eclèctic i molt personal al que Gaudí va donar curs lliure al camp de l'arquitectura, així com en el disseny de jardins, escultures i, de fet, totes les arts.

Les obres d'Antoni Gaudí són una excepcional i destacada contribució creativa al patrimoni arquitectònic dels temps moderns. La seva obra està arrelada en el caràcter particular de l'època, a partir d'una banda de les fonts patriòtiques catalanes tradicionals i, de l'altra, del progrés tècnic i científic de la indústria moderna. L'obra de Gaudí és un reflex notable de totes aquestes facetes de la societat i té un caràcter únic i singular. De fet, les seves obres estan especialment relacionades amb el Modernisme, i en aquest sentit, Gaudí es pot considerar com el més representatiu i destacat dels arquitectes modernistes.

L'obra de Gaudí és una síntesi creativa excepcional de diverses escoles artístiques del segle XIX, com ara el moviment de les Arts and Crafts, el Simbolisme, l'Expressionisme i el Racionalisme, i està directament associat amb l'apogeu cultural de Catalunya. Gaudí també va presagiar i influir en moltes formes i tècniques del modernisme del segle XX.» [\(Criteris UNESCO per a la inscripció de les obres d'Antoni Gaudí a la Llista\).](#)

El Palau Güell posa de manifest com Gaudí va saber trobar solucions als reptes que se li van plantejar amb l'encàrrec que va rebre d'Eusebi Güell i com va saber donar-hi una resposta eficaç i d'una bellesa extraordinària.

Les nou obres Patrimoni de la Humanitat de Barcelona

Animeu als alumnes a trobar en un mapa les nou obres que hi ha a Barcelona i que formen part de la Llista de Patrimoni de la Humanitat.

Obres d'Antoni Gaudí:

- 1883-1888 Casa Vicens.
- 1883-1926 Façana del Naixement i la cripta del Temple de la Sagrada Família.
- 1906-1912 Casa Milà. *La Pedrera*.
- 1886-1889 Palau Güell.
- 1900-1914 Park Güell.
- 1904-1907 Casa Batlló.
- 1908-1915 Cripta de la Colònia Güell.

Obres de Lluís Domènech i Muntaner:

- 1905-1908 Palau de la Música Catalana
- 1902-1930 Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

Un visionari incompès

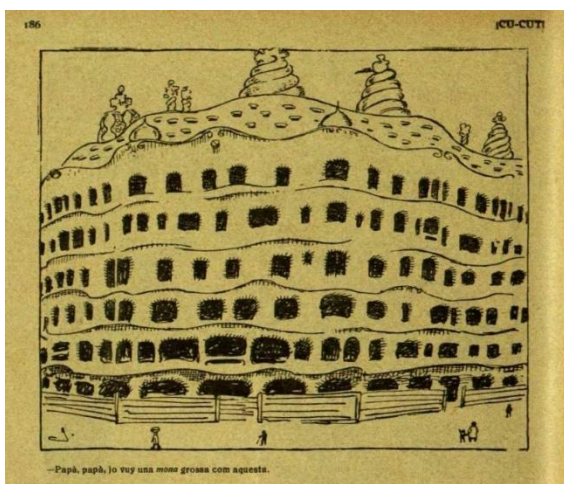
Les obres de Gaudí van ser objecte d'escarni a la premsa de l'època. Us proposem que mostreu a l'alumnat les caricatures dessota, en les quals es fa palès la befa que en feien les publicacions satíriques contemporànies a l'arquitecte, i els feu reflexionar sobre com ha canviat la percepció de l'obra de l'arquitecte i sobre la necessitat de preservar el patrimoni.

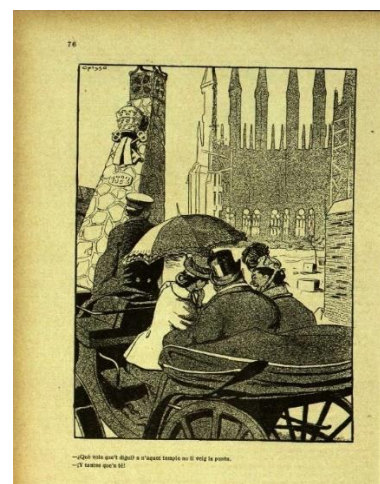
Acudit de L'Esquilla de la Torratxa de 1908, on surt la façana del Palau. Un dibuix que ens permet veure la rellevància social d'Eusebi Güell en aquell moment. Un home pregunta a un guàrdia: *Dispensi, oi que aquest és el carrer del Conde del Asalto?*, i aquest respon, mig en català, mig en castellà, *No senyor... Iuy, que debe parlar de temps! Este, ara, és el carrer del Conde de Güell*. L'acudit fa una mica més de gràcia si tenim present que uns mesos abans, el rei Alfons XII l'havia fet comte, i que el carrer Nou de la Rambla, on es troba el Palau, abans es deia carrer del Conde del Assalto.

Acudit de la revista !Cu-cut! de l'any 1902 en el qual es veu dos passavolants assenyalant l'entrada del Palau. El traçat de les portes, elaborat amb ferro forjat, van causar sorpresa i rebuig quan es van veure, ja que es relacionava (com a l'acudit: *-Aixó deu ser la presó. - És la casa d'un senyó*) amb el cancell d'una presó. En canvi, ara són força lloats i considerats com un dels grans encert de Gaudí. Justament la funció que perseguia aquest tipus de tancament era la de separar els àmbits públics i privats, el carrer de l'habitatge.

Acudit del caricaturista català Joan Garcia Junceda i Supervia (1881-1948), conegut com **Joan Junceda**, aparegut a la **revista Cu-Cut! el març de 1910**. En l'acudit un infant fa al·lusió a l'aspecte de la façana *-Papà, papà, jo vull una mona grossa com aquesta-* que va ser objecte de befa i fins i tot d'escarni públic en nombroses publicacions satíriques de l'època.

Acudit del dibuixant i caricaturista català, Ricard Opisso (1860-1966) -conegut com **Opisso**. Revista **Cu-cut!, 1 de gener de 1907**. En aquest cas li ha tocat el rebre a la Sagrada Família. Apareixen tres persones conduïdes en una calessa -que ja ens dona una idea de l'estatus social dels viatgers- que riuen de les torres del temple: -

Què vols que et digui? A aquest temple no li veig la punta. – I tantes que en té!

Dues activitats per després de la visita:

1. Recuperem el concepte de Patrimoni de la Humanitat de la UNESCO i el vincle entre Gaudí i Le Corbusier. Llegiu el següent fragment introductori i responeu les preguntes següents:

Introducció: L'obra reconeguda com Patrimoni de la Humanitat de l'arquitecte suís distribuïda en disset països constitueix un testimoni de la invenció d'una forma d'expressió de l'arquitectura que suposa una clara ruptura amb formes anteriors. El Complex del Capitoli de Chandigarh (Índia), el Museu Nacional de Belles Arts d'Occident de Tokio (Japó), la casa del Dr. Curutchet a La Plata (Argentina) i la Unitat d'habitatges de Marsella (França), entre d'altres construccions, posen de manifest les solucions aportades al segle XX pel *Moviment Modern* per fer front al repte de renovar les tècniques arquitectòniques i satisfer les necessitats de la societat. A més, aquestes obres van contribuir a internacionalitzar l'arquitectura a escala planetària.

Obres Patrimoni de la Humanitat de Le Corbusier:

1. Cases La Roche-Jeanneret
2. 1923 Vila del Llac Léman
3. 1926 Ciutat Frugès
4. Casa Guiette
5. Casa de la Weissenhof-Siedlung
6. 1931 Vila Savoie
7. Edifici Clarté
8. Edifici Molitor
9. Unitat d'habitació
10. Fàbrica a Saint-Dié
11. Casa Curutchet

12. Capella de Nôtre Dame du Haut
13. Cabana de Vacances
14. Capitoli de Chandigarh
15. 1960 Convent de Santa Maria de la Tourette
16. Museu Nacional de Belles Arts d'Occident
17. Casa de Cultura

(Font: [Obra arquitectónica de Le Corbusier – Contribución excepcional al Movimiento Moderno](#))

Preguntes:

- Quina relació podeu establir entre la declaració com a patrimoni mundial de disset projectes de Le Corbusier el 2016 i el que heu après sobre Gaudí?
- Per què penseu que l'UNESCO atorga aquest reconeixement a tantes obres d'un mateix artista?
- Què tenen en comú Gaudí i Le Corbusier? Podeu trobar-hi vincles?

2. Una segona activitat que proposem pretén consolidar els conceptes arquitectònics de **planta lliure** i **mur cortina**, tot aprofundint en els nous materials que els fan possibles i ressaltant la relació entre Antoni Gaudí, Lluís Domènech i Montaner, Le Corbusier, Mies Van der Rohe i els gratacels. Amb el suport de les fotografies de secció del Palau Güell i de la Casa Milà trobareu a l'Annex (al final del document) es recordarà a l'alumnat que malgrat que Gaudí va reemplaçar en part els murs de càrrega per columnes i pilars de maó a les cavallerisses del Palau Güell, l'estructura dels altres pisos encara era força tradicional. A més, tot i que el pes de l'edifici també requeia a les parets perimetrals que es veuen a la planta, els suports verticals havien de ser molt gruixuts i massissos per a què poguessin recolzar millor les càrregues, ja que eren de maó o pedra.

- Plantegem als alumnes com haurien de ser les columnes o els pilars per tal de carregar un edifici com la casa Milà, on no hi cap mur de càrrega ja que tots els pisos es projecten amb planta lliure.
- Els elements sustentadors horitzontals i verticals, **JÀSSERES** i **PILARS** o **COLUMNES**, s'haurien de reforçar?
- De quins tipus de material s'haurien de fer perquè siguin més forts, més resistents?

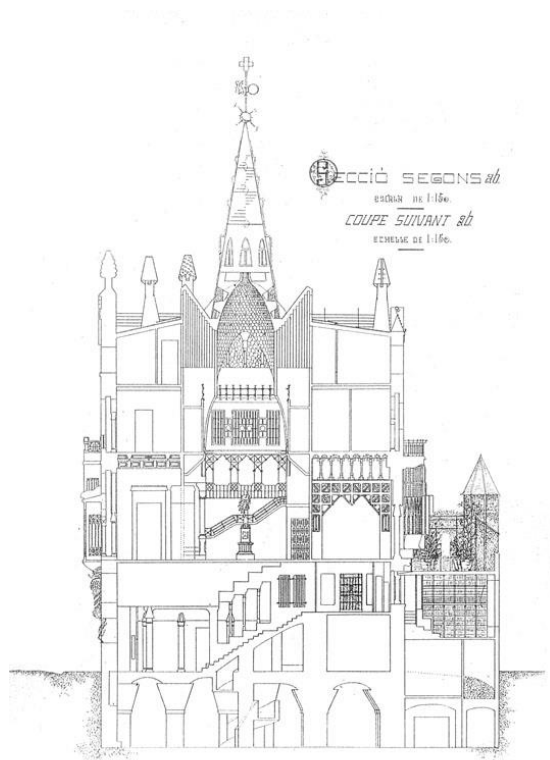
Aquestes preguntes permetran obrir un diàleg sobre les innovacions estructurals i materials que van fer possible l'ús de la planta lliure i el mur cortina: distribució de les càrregues a través de jàsseres i estructures de ferro; pilars i columnes de ferro colat o de

FORMIGÓ ARMAT a l'interior, tant a l'obra de Gaudí com a la de Domènech i Montaner i la dels arquitectes del *Racionalisme* i el *Moviment Modern* (Van Der Rohe, Le Corbusier).

Es demanarà als alumnes que reflexionin sobre l'evolució dels sistemes estructurals i sobre els avantatges de la planta lliure mitjançant la comparació de les fotografies de de les cavallerisses del Palau Güell, la planta i façana de la Casa Milà, façana i planta del Palau de la Música, el sistema dom-ino de Le Corbusier i els gratacels de Van der Rohe.

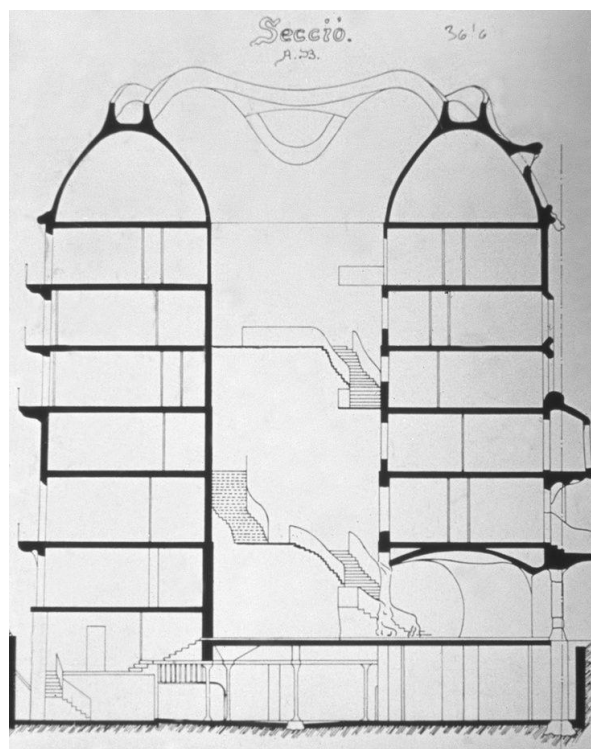
ANNEX. Activitat 2:

Secció Palau Güell

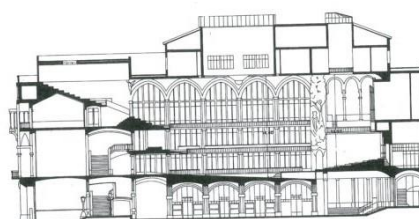
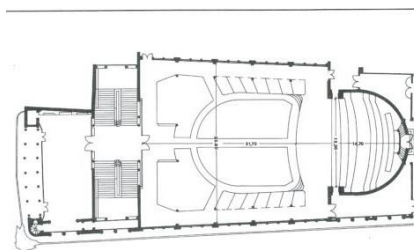
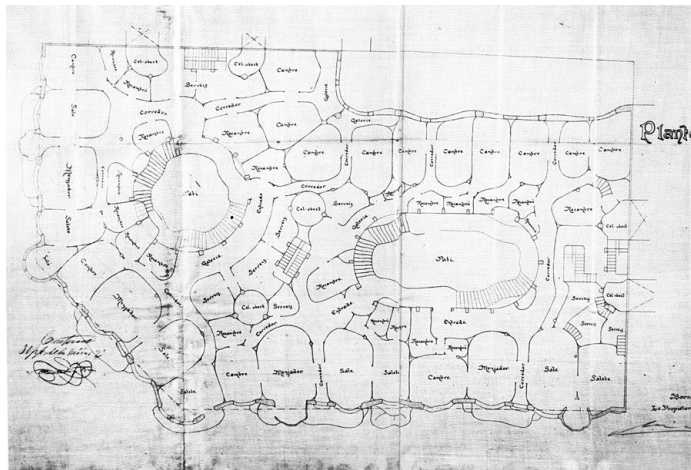

Planta de la Casa Milà

Secció Casa Milà

Planta del Palau de la música

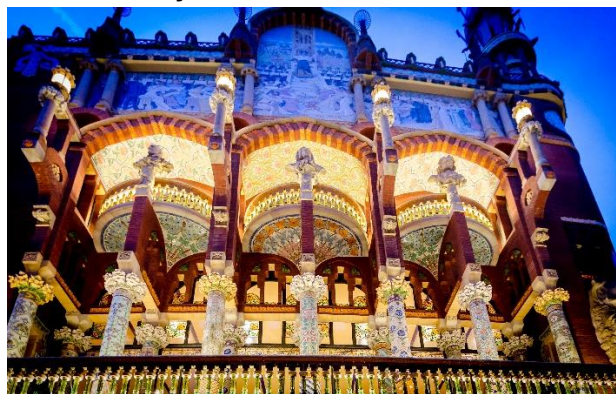

Cavallerissa Palau Güell

Façana de la Casa Milà

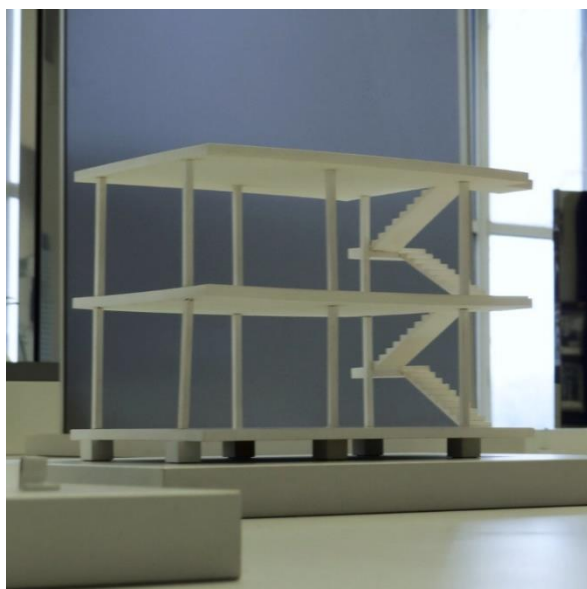
Façana Palau de la Música

Interior Palau de la Música Catalana

Sistema Dom-inó de Le Corbussier

Gratacel Seagram de Mies van der Rohe

